

наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 49 (1408) 5 СНЕЖНЯ 2018 г.

Першы ў свеце беларускі "Буквар" вярнуўся ў Вільню

28 лістапада ў Вільні, дзе 400 гадоў таму быў створаны першы "Буквар" - у чытальнай зале Літоўскай Нацыянальнай бібліятэki імя Марцінаса Мажвідаса адбылася презентацыя факсімільнага выдання гэтай кнігі.

Падзея сведчыць пра вяртанне хрысціянскіх каствонасцей у сферу культуры і адукацыі і служыць узамапаразуменню і культурнаму ўзаемаабмену паміж народамі.

- Вельмі сімвалічнае правядзенне презентацыі ме-

навіта ў Вільні, - распавёў на-меснік дырэктара Нацыяналь-най бібліятэki Беларусі, канды-дат культуралогіі Але́с Су-ша, - бо першы "Буквар" быў падрыхтаваны ў 1618 годзе ма-нахамі Віленскага манастыра Святога Духа. Надрукаваны ён быў у друкарні Віленскага пра-васлаўнага брацтва, якая дзеянічала недалёка ад Вільні - у мястечку Еёе (сучасны Ве-віс).

У межах мерапрыемства адбылася ўрачыстая пера-дача факсімільнага выдання найбуйнейшым літоўскім біблі-ятэкам - Нацыянальнай, Акадэмічнай і Універсітэцкай, а так-сама Віленскай беларускай гімназіі імя Ф. Скарыны, Свята-Духаву манастыру і Гісторыч-наму музею Тракайскага замка.

Перад гасцямі выступілі Надзвычайні і Паўнамо-цны Амбасадар Рэспублікі Беларусь у Літве Аляксандр Ка-роль і генеральны дырэктар Нацыянальнай бібліятэki Літвы Рэналдас Гудаўскas.

Презентацыя стала пад-сумаваннем вынікаў рэалізацыі міжнароднага навуковага вы-давецтвага праекта па факсімільным узнаўленні першага "Буквара".

- Да выдання "Буквара" спрычыніліся дзве най-больш яркія фігуры беларус-кай культурнай прасторы - Мялецій Сматрыцкі і Лявонцій Карповіч, - адзначыў А. А. Суша. - Багаслоў і публіцыст Лявонцій Карповіч быў кананізаваны Праваслаўнай царквой.

Партнёрамі праекта выступілі: Бібліятэka Ганаро-вага таварыства Мідл Тэмпл у Лондане, Пасольства Злучанага Каралеўства Вялікабры-тані і Паўночнай Ірландыі ў Рэспубліцы Беларусь, Пасольства Рэспублікі Беларусь у Злучаным Каралеўстве Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірлан-

дай, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, Міжнародная асацыя-цыя беларусістаў, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Еўрапейскі банк рэ-канструкцыі і развіцця, Беларускі банк раз-віцця і рэканст-рукцыі "Белін-вестбанк".

- Сёння

на кнігах з на-звай "Буквар" вучаща ў многіх краінах свету. Дадзены маштабны праект закліканы зрабіць першы "Буквар" даступным для шырокай аўдыторыі і прадэмантраваць паважлівае стаўленне да нашай культурнай спадчыны, - адзначыў спад-дар Але́с Суша.

28 кастрычніка ў рам-ках мерапрыемстваў, прысве-чаных 400-годдзю выдання першага беларускага "Буквара", дырэктар Нацыянальнай бібліятэki Беларусь Р.С. Мату-льскі наведаў Беларускую бі-бліятэку і музей імя Францішка Скарыны ў Лондане, а 29 кастрычніка ён правёў презента-цыю кнігі ў Бібліятэцы Ганаро-вага таварыства Мідл Тэмпл.

27 лістапада Р.С. Мату-льскі наведаў аддзяленне слав-янскіх моваў і літаратуры фі-лалагічнага факультэта Жэ-неўскага ўніверсітэта з презен-тацияй "Буквара" ў рамках даследванняў беларускай кні-жай культуры ў кантэксле ёўрапейскай гісторыі.

Падрыхтавала
Эла Дзвінская,
фота nlb.by

Радзіму Гарэцкаму - 90

Радзім Гаўрылавіч ГАРЕЦКІ (нар. 7 снежня 1928, Менск) - беларускі вучоны-геолаг, грамадскі дзеяч. Акадэмік НАН Беларусі. Сын Гаўрылы Іванавіча Гарэцкага, племянік Максіма Гарэцкага.

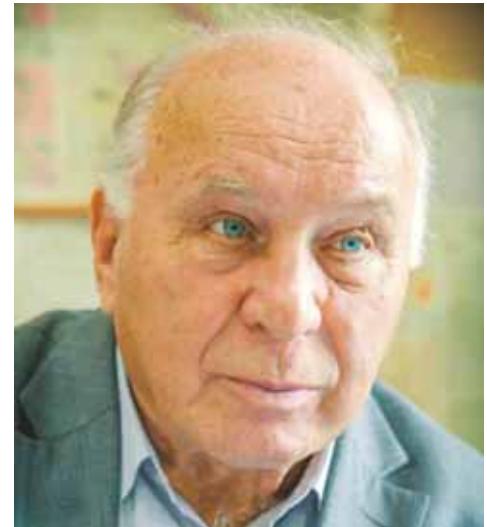
Скончыў Маскоўскі нафтавы інстытут імя І.М. Губкіна.

У 1952-1957 гг. навуковы супрацоўнік Геалагічнага інстытута АН СССР. З 1971 г. загадчык аддзела (а з 1978 лабараторый) Інстытута геахіміі і геафізікі АН БССР (з 1994 Інстытута геалагічных навук). Член-карэспандэнт АН БССР (1972), з 1977-га - правадзейны член АН БССР. У 1977-1993 дырэктар Інстытута геахіміі і геафізікі АН Беларусі.

У 1973-1990 сябар Бюро, намеснік старшыні, старшыня Міжведамаснага тэктанічнага камітэта АН СССР. З 1975 намеснік старшыні, старшыня Беларускага нацыянальнага камітэта па Міжнароднай праграме геалагічнай карэляцыі, з 1993 сябар Амерыканскага геафізічнага саюза. У 1992-1997 віцэ-прэзідэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі. З 1993 г. галоўны рэдактар часопіса "Літасфера". У 1995-1997 гг. працаў загадчыкам кафедры Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта.

Радзім Гарэцкі з'яўляецца заснаваль-нікам беларускай школы тэктаністаў. Добра вядомы ў міжнародных навуковых колах. Імем Радзіма Гарэцкага названа некалькі відаў выкап-нёвых арганізмаў.

Навуковыя працы прысвечаны тэктоніцы і геадынаміцы платформаў, уключаючы тэрыторию заходу Усходне-Еўрапейскага кра-тона і Беларусі, геологіі карысных выкапніяў. Уздельнічаў у складанні шматлікіх тэктанічных мапаў у якасці галоўнага рэдактара ці аўтара. Р.

Гарэцкі з'яўляецца аўтаром 500 навуковых прац. Надрукаваў шэраг твораў, прысвечаных нацыянальному адраджэнню Беларусі.

Радзім Гарэцкі з'яўляецца сябрам Саюза беларускіх пісьменнікаў і актыўным грамадскім дзеячам. Ён клапоціцца пра адраджэнне нацыянальнай культуры. На працягу восьмі гадоў, з 1993 да 2001 г., з'яўляўся прэзідэнтам "Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына""", на цяперашні момант сябрам Вялікай і Малой Радаў арганізаціі, сябрам Рады ТБМ.

Узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга і медалямі. Узнагароджаны дзяржаўнымі прэміямі СССР, БССР, Расейскай АН.

Вікіпедыя.

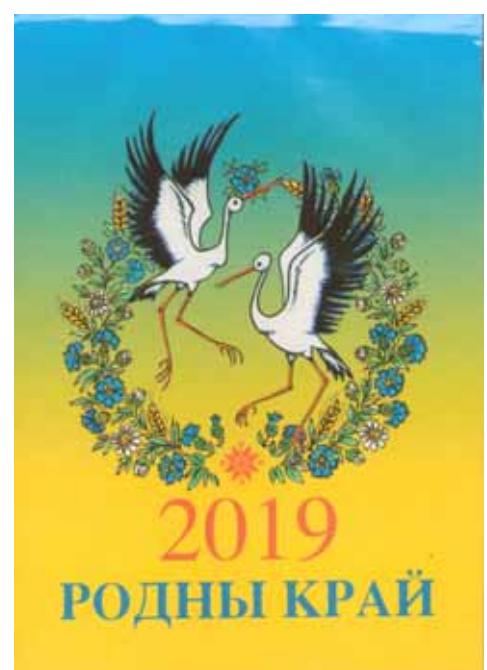
(Гутарку нашага карэспандэнта з Радзімам Гарэцкім чытаць на стр. 4.)

Каляндар "Родны край"

У Беларусі паспяхова прадаецца самы папулярны беларускі каляндар "Родны край". У Лідзе першы завоз даўно разабралі. Завезлі зноў. Сёлета, нарэшце, не ўпаў наклад. Як і летась, выдадзена 4 000 асобнікаў. Мізэрная колькасць для ўсёй краіны, але на дварэ заканчваецца другое дзесяцігоддзе 21-га стагоддзя з яго абалонута новай інфармацыйнай прасторай. І тое, што традыцыйны адрыўны каляндар усё-такі запатрабаваны, ёсьць паказчыкам якасці выдання.

Сёлета выдаўцы выбралі асабліва цікавыя артыкулы пра нашу краіну Беларусь, а таксама матэрыялы, карысныя для прыманення ў паўсядзённым жыцці. Гартаочы старонкі выдання, можна даведацца пра старожытны міфалагічны ўяўленні наших продкаў, пра знаёмы кожнаму з нас звычайнія предметы, пра незвычайнія сучасныя музеі нашай краіны, пра рэчы і прадукты, якія вырабляюцца ў Беларусі, вядомыя далёка за яе межамі, пра славутыя мясціны нашай краіны і шмат іншага. Каляндар дапаможа вам прасачыць юбілейныя даты знамітых людзей нашай краіны і нагадае вершы класікаў беларускай паэзіі.

У "гаспадарчай" частцы выдання вы-знойдзеце каляндар збору лекавых траў і раслін на кожны месяц, парады па захаванні і ўмацоўванні здароўя, а таксама парады па вядзенні хатняй гаспадаркі, кулінарныя рэцепты, лічыльник калорый розных прадуктаў і многага іншага.

Спадзяёмся, што любімы каляндар да-паможа вам пражыць новы год дзень за днём насычана, цікава і з карысцю!

Выпуск выдання ажыццёўлены па заказе і пры фінансавай падтрымцы Міністэрства інфармацый Рэспублікі Беларусь.

Наш кал.

ISSN 2073-7033

9 772 073 703003 >

Па-беларуску можна ўсё

С. М. Румасу
Прэм'ер-міністру
Рэспублікі Беларусь

Аб забеспячэнні моўных правоў
грамадзян Беларусі

Паважаны Сяргей Мікалаевіч!

Да мяне як да члена Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь звяртаюцца грамадзянамі на тое, што іх права на карыстанні дзяржаўнай беларускай мовай аблігація ўсё

Так, сп. Раткевіч А.А. сутыкнуўся з праблемамі карыстання беларускай мовай у сістэме "Белпошта", які ўзнікл на падставе Пастановы № 72 ад 16.11.2017 г., прынятай Міністэрствам працы, праз што ён склаў адпаведны зварт (копія дадаецца).

Грамадскому аб'яднанню "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны" ўпраўленнем юстыцыі Мінгарвыканкама атрыманні пасведчання юрыдычнай асобы "Універсітэт імя Ніла Гілевіча" на беларускай мове на падставе Пастановы Савета Міністраў ад 28 студзеня 2009 г. № 114.

Іншыя грамадзяні скардзяцца на тое, што адсутнічаюць штампы аб шлюбе, аб рэгістрацыі па месцы жыхарства і іншыя на дзяржаўнай беларускай мове.

У сувязі з гэтым прашу звярнуць увагу на неадпаведнасць названых юрыдычных дакументаў у сістэме працы Савета Міністраў і падначаленых Вам міністэрству Канстытуцыйнай Рэспублікі Беларусь, што прыводзіц да парушэння правоў грамадзян.

Прапаную на ўзроўні Савета Міністраў прыняць належныя меры для прывядзення юрыдычных дакументаў у адпаведнасці з Канстытуцыйнай Рэспублікі Беларусь дзеля забеспячэння права грамадзян Беларусі бесперашкодна карыстацца дзяржаўнай беларускай мовай ва ўсіх сферах грамадскага жыцця.

Дадатак: на 3-х ст.

З павагай,

Дэпутат ад Стайбцоўскай выбарчай акругі № 70

А. Анісім.

МІНІСТЭРСТВА ЮСТЫЦЫИ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

вул. Калектарная, 10, 220004, г. Мінск
Тэл./факс: 200-86-87, 200-97-55
E-mail: kanc@minjust.by

Накіроўваеца па СМДА

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

ул. Коллекторная, 10, 220004, г. Минск
Тел./факс: 200-86-87, 200-97-55
E-mail: kanc@minjust.by

Дэпутату Палаты прадстаўнікоў
Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь
Анісім А.М.

Аб разглядзе зварту

Паважаная Алена Мікалаеўна!

У мэтах выканання даручэння Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 5 лістапада 2018 г. № 05/149-37/12693р Міністэрства юстыцыі сумесна з зацікаўленымі разглядзела Ваш зварт ад 30 кастрычніка 2018 г. № 45, які датычыцца выкарыстання ў заканадаўстве беларускай мовы, і паведамляе наступнае.

Артыкулам 17 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь замацаваны роўны праваў статус абедзвюх дзяржаўных моў - беларускай і рускай.

Згодна з артыкулам 2 Закона Рэспублікі Беларусь ад 26 студзеня 1990 года "Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь" Рэспубліка Беларусь забяспечвае ўсебаковае развіццё і функцыянаванне беларускай і рускай моў ва ўсіх сферах грамадскага жыцця.

З улікам роўнасці праваў статуса моў, у заканадаўстве не ўтрымліваеца норм аб аваўязковасці прыняція нарматыўных праваў актаў на адной ці другой з дзвюх дзяржаўных моў. Ававязкай усе нарматыўныя праваўныя акты на абедзвюх дзяржаўных мовах у заканадаўстве таксама не існуе.

Згодна з часткай другой артыкула 54 Закона ад 10 студзеня 2000 года "Аб нарматыўных праваў актаў Рэспублікі Беларусь" нарматыўныя праваўныя акты прымаецца (выдаецца) паўнаважаны на тое органам (службовай асабай) на беларускай і (або) рускай мовах.

У дачыненні да пытання аб атрыманні пасведчання аб дзяржаўнай рэгістрацыі юрыдычнай асобы "Універсітэт імя Ніла Гілевіча" на беларускай мове паведамляе наступнае.

Формы заяў аб дзяржаўнай рэгістрацыі юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў, устаноўленыя пастановай Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь ад 27 студзеня 2009 г. № 8 "Аб некаторых мерах па рэалізацыі Дэкрэта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 16 студзеня 2009 г. № 1", і формы пасведчанняў аб дзяржаўнай рэгістрацыі юрыдычнай асобы і індывідуального прадпрымальніка, зацверджаны пастановай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 28 студзеня 2009 г. № 114, прыняты на рускай мове.

Аднак, ў адпаведнасці з часткай трэцяй артыкула 5 Закона і ў сувязі з тым, што заява аб дзяржаўнай рэгістрацыі прыватнай установы адукацыі "Універсітэт імя Ніла Гілевіча" была запоўнена і прадстаўлена ў рэгіструючы орган на беларускай мове, пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі названай установы можа таксама быць выдадзена на беларускай мове.

Пазіцыя Міністэрства юстыцыі па гэтым пытанні даведзена да ведама галоўнага ўпраўлення юстыцыі Мінскага гарвыканкама.

Для атрымання пасведчання аб дзяржаўнай рэгістрацыі прыватнай установы адукацыі "Універсітэт імя Ніла Гілевіча" на беларускай мове ўзамен раней выдадзенага кіраўніку ўстановы неабходна звярнуцца ў галоўнае ўпраўленне юстыцыі Мінскага гарвыканкама (г. Мінск, пл. Свабоды, 8/10).

Таксама інформуем, што са снежня 2015 года запушчана беларуская версія вэб-партала Адзінага дзяржаўнага рэгістру юрыдычных асоб і індывідуальных прадпрымальнікаў, з дапамогай якога зацікаўленым асобам прадстаўлена магчымасць скарыстацца рознымі электроннымі паслугамі ў сферы дзяржаўнай рэгістрацыі і ліквідацыі суб'ектаў гаспадарання.

На пытанні аб наўніасці штампаў аб шлюбе на беларускай мове паведамляем, што згодна з артыкулам 10 Закона Рэспублікі Беларусь ад 26 студзеня 1990 года "Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь" запісы актаў грамадзянскага стану і пасведчанні аб рэгістрацыі актаў грамадзянскага стану выконваюцца на беларускай і рускай мовах.

Пастановай Міністэрства юстыцыі Рэспублікі Беларусь ад 29 кастрычніка 2008 г. № 60

"Аб парадку ўнісэння і анулявання органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, адзнаку у дакументы, якія сведчаць асобу" зацверджання Інструкцыя аб парадку ўнісэння і анулявання органамі, якія рэгіструюць акты грамадзянскага стану, адзнаку у дакumentы, якія сведчаць асобу.

Згодна з пунктам 5 дадзенай Інструкцыі адзнакі ў дакumentы, якія сведчаць асобу, уносяцца ў выглядзе адпаведных штампаў згодна дадаткам 1-5 да яе, падпісваючыя службовай асабай органа загса, якія ўнесла адзнаку, і змацоўваючыя пячаткай органа загса з адлюстраваннем Дзяржаўнага герба Рэспублікі Беларусь. Тэкст у штампе запаўняецца філетавым або чорным чарнілам (пастай) на адной з дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь.

Такім чынам, тэкст у штампе аб рэгістрацыі заключэння шлюбу па жаданні зацікаўленых асоб можа запаўняцца на беларускай мове.

У дачыненні да пытання аб выкарыстанні беларускай мовы ў работе РУП "Белпошта" Міністэрства сувязі і інфарматызацыі паведаміла, што для недапушчэння ў далейшай працы сітуацый, выкладзеных у звароце грамадзяніна Раткевіча А.А., РУП "Белпошта" праведзена тлумачальная работа з працоўнікамі аўтакатаў паштовай сувязі.

Пратаколам рабочай нарады Міністэрства сувязі і інфарматызацыі ад 25 чэрвеня 2018 г. № 10 РУП "Белпошта" і РУП "Белтэлекам" даручана працоўнікамі магчымасць ажыццяўлення службамі тэхнічнай падтрымкі, даведачна-інфармацыйнымі службамі адказаў на беларускую мову.

Напрыклад, у рамках выканання пратакола РУП "Белпошта" распрацаваны і 19 ліпеня 2018 г. зацверджаны План работы па пашырэнні выкарыстання беларускай мовы ва ўзаемадзеянні з карыстальнікамі паслуг паштовай сувязі. Планам працугледжаны мерапрыемствы, скіраваныя на граматнае вядзенне дыялогу працоўнікамі аўтакатаў паштовай сувязі і даведачна-інфармацыйнай службы РУП "Белпошта" з карыстальнікамі паслуг, якія зварнуліся за атрыманнем паслуг і інфармацыі на беларускай мове, а таксама мерапрыемствы па забеспячэнні належнай якасці аказання паслуг беларускую мову.

Акрамя таго, Міністэрствам сувязі і інфарматызацыі выдадзены загад аб неабходнасці распрацоўкі РУП "Белпошта" і РУП "Белтэлекам" патрабаванняў для даведачна-інфармацыйных служб, сэрвісных цэнтраў, аддзяленняў паштовай сувязі пры абслугоўванні беларускую мову. У дадзенай распрацоўцы вышыязгаданых паслуг беларускую мову.

На пытанні пра замацаванне патрабавання аўтакатаў паштовай сувязі Міністэрства працы і сацыяльной абароны паведаміла, што ў адпаведнасці з артыкулом 61 Працоўнага кодекса Рэспублікі Беларусь адносінне работ, якія выконваюцца, да канкрэтных тарыфных разрадаў (пасад) і прысвоенне работнікам адпаведнай кваліфікацыі ажыццяўляюцца ў парадку, вызначаным калектыўным дагаворам, пагадненнем або наймальнікам у адпаведнасці з Адзінным тарыфна-кваліфікацыйным даведнікам работ і прафесій рабочых (далей - АТКД). Адзінным кваліфікацыйным даведнікам пасад служачых (далей - АКДП), іншымі кваліфікацыйнымі даведнікамі, зацверджанымі ва ўстаноўленым парадку.

У адпаведнасці з агульнімі палажэннямі АКДП, зацверджанымі пастановай Міністэрства працы і сацыяльной абароны Рэспублікі Беларусь ад 1 лютага 2012 г. № 1 (далей - Агульныя палажэнні АКДП), кваліфікацыйныя харкторыстыка кожнай пасады мае тры раздзелы: "Службовыя ававязкі", "Павінен ведаць", "Кваліфікацыйныя патрабаванні".

У раздзеле "Службовыя ававязкі" вызначаюцца асноўныя, найбольш харкторныя для канкрэтнай пасады працоўныя функцыі, якія могуць быць даручаны поўнасцю або часткова служачаму, які займае дадзеную пасаду.

У раздзеле "Павінен ведаць" змяшчаюцца асноўныя патрабаванні, што прад'яўляюцца да служачага ў дачыненні да спецыяльных ведаў, а таксама ведаў нарматыўных праваў актаў, палажэнняў, інструкцый і іншых дакументаў, метадаў і сродкаў, якія служачы павінен прыменіць при выкананні службовых ававязкі.

У раздзеле "Кваліфікацыйныя патрабаванні" прадугледжваюцца асноўныя патрабаванні патрабавання адукацыі, пры неабходнасці - профіль (напрамак) адукацыі, спецыяльнасць, рэкамендуемыя патрабаванні да стажу працы, неабходныя для выканання ўскладзеных на яго службовых ававязкі, калі іншае не ўстаноўлене заканадаўствам. У асобых выпадках паказваюцца патрабаванне наяўнасці асвяення зместу адукацыйнай праграмы перапрыходзякі кіруючых работнікаў і спецыялістаў, якія маюць вышэйшую (сэрэднюю спецыяльную) адукацыю для ажыццяўлення прафесійнай дзеяйнасці.

У прыватнасці, раздзел "Павінен ведаць" кваліфікацыйныя харкторыстыка пасады "Начальнік аддзялення сувязі" (выпуск 16 АКДП "Пасады служачых, занятых прадстаўленнем паслуг у галіне тэлекамунікацый паштовай дзеяйнасці", зацверджаны пастановай Міністэрства працы і сацыяльной абароны Рэспублікі Беларусь ад 16 лістапада 2017 г. № 72) прадугледжвае веданне нарматыўных праваў актаў у сферы арганізацыі паштовай сувязі і іншых дакументаў, якія рэгламентуюцца адпаведнымі падзяленнямі.

Названыя патрабаванні з'яўляюцца спецыфічнымі, харкторнымі для службовых ававязкі работніка, які займае дадзеную пасаду.

Згодна з часткай другой пункта 10 Агульных палажэнняў АКДП службовая інструкцыя працоўніка з'яўляецца лакальным нарматыўным праваўным актом арганізацыі, які распрацоўваецца і зацвярджаецца наймальнікам самастойна.

З улікам вышэйсказанага наймальнік мае права ў службовай інструкцыі прадугледжваць дадатковыя патрабаванні да ававязкі, ведаў і кваліфікацыі работніка з уліком спецыялістичнай працоўнай функцыі.

У прыватнасц

"Чырвоны касцёл нас вітае абдымкам ахоўным"

Урачыстасць, прысвечаная 108-ай гадавіне асвячэння касцёла Святых Сымона і Алены, была адзначана католіцкай супольнасцю 25 лістапада ў дзень Пана Езуса Хрыста - Валадара Сусвету.

На свята ў Менск прыбыў біскуп Казімір Вялікасецель, які ў гэты дзень уздзяліў сакрамант канфірмацыі дзясяткам маладых людзей.

Вечарына, прысвечаная памятнай даце асвячэння Чырвонага касцёла "Вы святую веру захавалі...", адбылася ў бібліятэцы імя А. Міцкевіча. Прывітальна слова гасцям бібліятэкі сказаў біскуп Казімір Вялікасецель. Прадстаўляючы яго, кс. Уладзіслаў Завальнюк нагадаў, што ён пабудаваў сэм храмаў.

- Радасць напаўняе нашыя сэрцы, бо мы гадаваліся ў часы, калі храмы былі зачыненыя. Я нарадзіўся ў Пружанскім раёне Берасцейскай вобласці. Калі мне было трох гадоў, касцёл зачынілі, а ксяндза забраў ў турму. Школьнае выхаванне, палітінфармацыя ў войску - усё было накіравана суправаць веры. Нас выратавала вера бацькоў, хатні касцёл, - распавёў ён.

Біскуп узгадаў выпадак, калі генерал Шарль дэ Голь прыялеў з візітам да Леаніда Брэжнева. Ён сказаў: "Я - католік і хачу ў нядзелю наведаць храм." У Москве ў той час не знайшлося католіцкага святара. Генерал дэ Голь сеў на самалёт і паляцеў у Ленінград, каб прысутнічаць на святой імшы. Пра візіт Шарля дэ Голя распавёў будучаму біскупу на рэкалексіях ленінградскім ксёндзом.

- Нават презідэнты знаходзяць прыклады веры і маралі, - падсумаваў Яго Эксленцыя.

Працягнула імпрэзу паэтка і кіраўнік менскага літаратурна-музычнага аб'яднання "Галактыка" Кацярына Мышкова.

Документальная студжа адкрыла цікавыя факты, звязаныя з будаўніцтвам святымі.

На пачатку XX стагоддзя ў губернскім Менску існавалі толькі два касцёлы. Фундатар святыні Эвард Вайніловіч замовіў праект польскому архітэктару Томашу Паяздзескому з Варшавы. Завяршаў будаўніцтва архітэктар Генрых Гай. Матэрыял на будаўніцтва касцёла быў прывезены з Чанстахова, кожная цаглінка была

загорнута ў паперу.

Уладзіслаў Трыпуз працягнуў аповед пра гісторыю касцёла Святых Сымона і Алены, які перажыў шмат драматычных момантаў.

21 лістапада 1910 года быў асвячаны касцёл Святога Сымона і Святой Алены, які стаў самым вялікім у горадзе і хутка атрымаў неафіцыйную назыву "Чырвоны касцёл". Храм асвячаў ксёндз Вітольд Чачот. На ўрачыстасць прыбыў губернтар Якаў Эрдэлі.

Шмат выпрабаванняў перанёс касцёл XX стагоддзя, але яму выпала важная роля стаць цэнтрам духоўнага жыцця Менска. У 1932 годзе касцёл быў зачынены. У 60-тыя гады храм хацелі знесці і на яго месцы збудаваць сучасны кінатэатр.

У савецкія гады ў касцёле знаходзіўся Дзяржаўны політкі тэатр БССР, пазней у ім быў створаны Дом кіно.

З 1989 г. ксёндз Уладзіслаў Завальнюк разам з вернікамі пачаў барацьбу за вяртанне народу каталіцкіх святыні ў Менску аднавіў і адкрыў каталіцкія парафіі ў Каратычавічах, Чэрвіні, Смалівічах, Раубічах, Лагойску, Корані, Негарэлым і інш.

Каб вярнуць Чырвоны касцёл, вернікі праводзілі крэковыя шэсці вакол будынка паўтары гады кожны вечар, а ў нядзелю - днём, пры любым надвор'і.

21 лістапада 1990 года, у дзень 80-годдзя касцёла, святыня была вернута прыхаджанам.

Вядоўца імпрэзы падкрэсліла, што з 90-тых гадоў касцёл стаў цэнтрам духоўнага і культурнага жыцця сталіцы, яго візітнай карткай. У ім штоўдня гучыць родная беларуская мова, захоўваецца духоўнае спадчына продкаў. У бібліятэцы імя А. Міцкевіча захоўва-

цца 50.000 кніг з творамі нацыянальнай і сусветнай класікі. Словы сардечнай падзякі працягнулі ў адрас прафашча Чырвонага касцёла ксяндза-каноніка Уладзіслава Завальнюка, які з паstryрскай адданасцю і шчырым словам служыць Богу і людзям.

На імпрэзе працягнулі вершы, прысвячаныя Чырвоному касцёлу, створаныя Кацярынай Мышковай, Эдуардам Граковічам, Алегам Жыдовічам, Ірынай Багдановіч.

*Заслава Хрыстос
дабрынёй Беларусь,
Яе бачаць
крыштальнаі крыніцай,*

- стварыла кранальныя

радкі Кацярыны Мышковы.

"Чырвоны касцёл нас

вітае абдымкам ахоўным",

- напісала паэтка і перакладчыца Ірына Багдановіч.

На вечарыне адбылася прэм'ера песні, прысвячанай касцёлу. У ёй былі выказаныя пачуцці многіх вернікаў:

У нашым касцёле

ты знойдзеш сяброў,

Пан Бог адкрывае

ў сэрцах любоў,

Усіх навучае, каб добрымі быті,

I тое, што трэба

старанна рабіці.

У імпрэзе ўзялі ўдзел прадстаўнікі менскага літаратурна-музычнага аб'яднання "Галактыка": паэтэса Кацярына Мышкова, спявачка і пісменніца Ірына Цуканава, музыка і паэт Афанасій Башчаноўскі; навукоўцы, паэты і пісменнікі, сябры бібліятэкі імя Адама Міцкевіча, удзельнікі дзіцячай артстуды "Неспадзянка" і музычнай групы Медыцынскай Палоніі Менска і Менскай вобласці.

Эла Дзвінская, фата аўтара.

191. Івуль (Галіна) - варыянт імя Іў (падаеца "Арфа")

Павел Сіяцко

Прозвішчы Беларусі

Новая серыя. Частка III

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

181. **Заміроўскі** (Віктар) - вытвор з суфіксам -скі ад тапоніма *Замірові* і значэннем 'нараджэнец, жыхар названай мясціны, паселішча': *Заміров-скі* - *Заміроўскі*.

182. **Заморац** (Дзяніс) - семантычны вытвор ад апелятыва *заморац* (рэг.) 'заморац' ('кволая, фізічна недаразвітая істота'). Або 'той, хто прыбыў з-за мора' (за-мор-ац).

183. **Запартыка** (Алена) - семантычны вытвор ад апелятыва *запартыка* 'затычка, якой раней затыкалі дзвёры, запёртыя на прабой' (РНС).

184. **Зарэмбін** (Аnton) - форма прыналежнага прыметніка з суфіксам -ін ад антропоніма *Зарэмба* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Зарэм-ін*. ФП: *зареба* (польск. 'зарубка' (Карл.)) - *Зарэмба* (мянушка, пазней прозвішча) - *Зарэмбін*.

185. **Затурэнская** (Таццяна) - вытвор з суфіксам -ская ад тапоніма *Затур'я* і значэннем 'нараджэнка', жыхарка названай мясціны': *затурэнэц, затурэнка, затурэнская* - *затурэнская*.

186. **Згіроўскі** (Аляксандар) - вытвор з суфіксам -скі ад тапоніма *Згірава* і значэннем 'нараджэнец, жыхар названай мясцовасці': *згірав-скі* - *Згіраўскі* - *Згіроўскі*.

187. **Зізюк** (Міхаель) - вытвор з суфіксам -юк ад антроніма *Зіз* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Зізюк*. ФП: *зіз* (укр. рэг. 'касавакасць' - В.П. Лемцюгова. Украінска-беларускі слоўнік, с. 261) - *Зіз* (мянушка, позым прозвішча) - *Зізюк*.

188. **Зошікавіч** (Леанід) - форма бацькаймення з суфіксам -ав-а ад антроніма *Іконнік* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Іконнік-ава*. ФП: *іконнік* ('той, хто вырабляе іконы' (абразы - выявы Бога, святога або падзеяў) іх жыцця як предмет рэлігійнага пакланення вернікаў') - *Іконнік* (мянушка, позым прозвішча) - *Іконнікавіч*.

189. **Зубрыцкая** (Аліна) - вытвор з суфіксам -ская ад тапоніма *Зубрычы* з значэннем 'народзінка, жыхарка названай мясціны, паселішча': *Зубрыч-ская* - *Зубрыц* (ч+с=ц) *ка*. ФП: *зубр* ('дзікі лясны бык сямейства пустарогіх'; 'пракоснага, кансерваванага настроенага чалавека'); 'пра буйнога спецыяліста, упльвовую асабу (разм. жарт.)' - *Зубр* (мянушка, позым прозвішча) - *Зубрычы*.

190. **Зэльвіч** (Міхаель) - вытвор з суфіксам -эні ад антроніма *Ілья* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Іль-ені*. Утворальнае слова ад імя *Ілья* (Ілля, Ілья) < яўр. 'моц, цвердзь Божая'.

191. **Ільея** (Фядот) - вытвор з суфіксам -эні ад антроніма *Ільея* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Іль-ені*. Утворальнае слова *Ілья* (Ілля, Ілья) < яўр. 'моц, цвердзь Божая'.

192. **Ігаровіч** (Засім) - вытвор з акцэнтаваным суфіксам бацькаймення -овіч ад антроніма *Ігар* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Ігар-овіч* - *Ігаровіч*. Утворальнае слова-імя *Ігар* (сканд.) 'вяйнічы'; (слав.) 'асцярожны, беражлівы'.

193. **Ігнацік** (Віталій) - вытвор з суфіксам -ік ад антроніма *Ігнат* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Ігнат-ік* - *Ігнацік*. ФП: *ігнат* (імя <грэч. 'невядомы, вогнены') - *Ігнат* (1528) - *Ігнат* (праванне, позым прозвішча) - *Ігнацік*. Параўн. *Карпік*, *Данілік*.

194. **Ізраіль** (Якаў) - ад імя *Ізраіль* (< яўр. 'які змагаўся супраць Бога'), якое праз степень празвання набыло ролю прозвішча.

195. **Ізрайльчык** (Абрам) - вытвор з суфіксам -ык ад антроніма *Ізраіль* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *Ізраіль-овіч*. Утворальнае слова ад апелятыва *ізраіль* (ст. бел.) 'пасудзіна, зробленая з цэлага кавала дрэва, кадаў' (Гарб.); 'драўляная пасудзіна, выдэбданая з тоўстай калоды' (ТСБЛМ - 2016, с. 328). ФП: *ізраіль* ('пасудзіна') - *Ізрайльчык*.

196. **Іконнікава** (Людміла) - вытвор з прыналежным суфіксам -ав-а ад антроніма *Іконнік* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *іконнікава*. ФП: *іконнік* ('той, хто вырабляе іконы' (абразы - выявы Бога, святога або падзеяў) іх жыцця як предмет рэлігійнага пакланення вернікаў') - *іконнікава*.

197. **Іліенія** (Фядот) - вытвор з суфіксам -эні ад антроніма *Ілья* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *іль-ені*. Утворальнае слова *Ілья* (Ілля, Ілья) < яўр. 'моц, цвердзь Божая'.

198. **Істомін** (Віктар) - вытвор з суфіксам -ін ад антроніма *Істома* і значэннем 'нашчадак названай асобы': *істом-ін*. ФП: *істома* (імя <ст.-грэч. 'леў сярод людзей', <ст.-руск. 'млявы') - *істома* (праванне, позым прозвішча) - *істомін*.

199. **Кабаков**

Апантаны Бацькаўшчынай

Слыннаму навукоўцу, акадэміку НАН Беларусі Радзіму Гаўрылавічу Гарэцкаму, сябру Рады ТБМ імя Ф. Скарыны 7 снежня спаўненца 90 гадоў.

Радзім Гаўрылавіч - доктар геолага-мінералагічных навук, прафесар, заслужаны дзеяч навукі Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэмii СССР і дзяржаўнай прэмii БССР, прэмii РАН імя акадэміка М.С. Шашкага, ён - былы віцэ-прэзідэнт НАН Беларусі, член амерыканскага геафізічнага саюза, былы прэзідэнт Згуртавання беларусаў свету "Бацькаўшчына", прэзідэнт Беларускага геаграфічнага таварыства, старшыня фонду братоў Гарэцкіх.

Навуковыя працы акадэміка Р.Г. Гарэцкага прысвечаны геалогіі, тэктоніцы і геадынаміцы платформаў і радовішчаў карысных выкапняў. Радзім Гаўрылавіч - аўтар публістычных артыкулаў, дакладаў і выступленняў на міжнародных з'ездах і навуковых канферэнцыях. Акадэмік Радзім Гарэцкі - сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў, сябар Рады Беларускага фонду культуры, сябар Рады ТБМ.

- Радзім Гаўрылавіч, за апошнія гады выйшаў шэраг Вашых кніг: "Браты Гарэцкія", "Жыццёвы меланж", "Лісты жыцця і кахання", у якіх адлюстроўваючы лёсы братоў Максіма і Гаўрылы Іванавіча Гарэцкіх, важныя падзеі Вашага жыцця і гісторыя кахання Вашых бацькоў. Вы шмат працуце над захаваннем гісторыі Вашай сям'і.

- У выдавецтве "Кніга-збор" некалькі месяцаў таму выйшла мая кніга "Апантаны Бацькаўшчынай". Гэта працяг маёй кнігі ўспамінаў "Жыццёвы меланж", якая выходзіла ў 2013 годзе. Падрыхтаваць і выпустыць кнігу мне дапамагло ГА ЗБС "Бацькаўшчына". "Меланж-2" аб'ядноўвае пяць раздзелаў, у якіх сабраны ўспаміны пра значныя падзеі грамадскага і культурнага жыцця 2013-2018 гадоў.

- У дні народзінаў прынята з паshanай узгадваць бацькоў. Вашы бацькі надалі Вам такі моцны імпульс узаемнай любові і паказалі прыклад годнага жыцця, што яго хапіла на 90 гадоў!

- Такога шырага, вернага і высокага кахання наших бацькоў, якое прыносіла любоў да жыцця людзей, зямлі, мы з братам не сустракалі! Гэта быў прыклад узаемаразумення, аднадумства, шчырай любові адзін да аднаго, да родных, да блізкіх, Бацькаўшчыны, народа, беларускай мовы і роднай зямлі.

Гаўрыла Іванавіч - са-праўдны беларускі інтэлігент, носьбіт вызначальных рысаў беларускага нацыянальнага харектару. Сярод гэтых рысаў -

высокародства, мудрасць, вера ў высокі гуманістичны ідуалы, арганічная зрошчанасць са сваім народам, самаахвяранасць, здзіўляючэ пракалюбства, сіла духу, унутраная непахіненасць, няскоранаць.

Вось чаму сёння неабходна гаварыць пра вялікую ролю Гаўрылы Іванавіча ў духоўным жыцці беларуса, у міральным аздараўленні грамадства, як і даследваць літаратурна-мастацкую спадчыну класіка айчыннай літаратуры Максіма Гарэцкага.

Ларыса Восіпаўна Парафяновіч была родам з Беластока з сям'і чыгуначніка Восіпа Іванавіча і хатнія гаспадыні Ефрасінні Міхайлаўны.

Я засцёды здзіўляўся мужнасці гэтых людзей. Што ім дапамагала перанесці ўсе тыя жудасныя пакуты і заставацца сапраўднымі добразычлівымі

ветніцкай установы з мэтай адраджэння мовы, культуры і адукацыі, стварэння дэмакратичнай дзяржавы. Першымі прэзідэнтамі ЗБС "Бацькаўшчына" стаў Васіль Быкаў, старшынём Рады - Яўген Лецка.

ЗБС "Бацькаўшчына" працягвае праводзіць шматгранную шырокую дзейнасць па аўтэнтычнай беларусаў свету, у якой прымае ўдзел вялікая колькасць шчырых сыноў Беларусі і замежжа, адданых здзіўленню беларускай нацыянальнай ідеі.

Важным за гэтыя гады было выданне ўнікальных кніг з серыі "Бібліятэка Бацькаўшчыны", інфармацыйнага бюлетэня "Беларусы ў свеце", шырокую вядомасць атрымала

людзьмі з чистымі душамі?

Гэта - праға да жыцця, бязмежная любоў да сваёй Бацькаўшчыны, умение знаходзіць задавальненне ў рознай, як у разумовай, так і фізічнай працы, а каму пащасціла - вялікае каханне. 8 ліпеня 1939 года з турмы пасёлка Мядзвежая Гара Гаўрылу ўдалося перадаць ліст да жонкі, у якім выказаў сваё вялікае каханне да яе і які цудам захаваўся да нашага часу. Таму я выдаў кнігу "Лісты жыцця і кахання".

- У кнізе "Жыццёвы меланж" Вы ўзгадвалі пра 100-годдзе Вашага навуковага кірауніка акадэміка Аляксандра Леанідавіча Іанішына.

- Яму была ўласцівая жарсць да ведаў, нявычэрпная дапытлівасць, надзвычайная памяць і дзвісная працаўтасць у спалученні з мэтанакіраванасцю, якія дазволілі яму стаць шырока адукаўванным інтэлігентам. Яго цікавілі прыродазнаўчыя і гуманітарныя навукі, любоў да прыроды, цяга да вандравання. Ён быў палявым геолагам, яго захапляла рамантыка даследванняў, у экспедыцыях ён дапамагаў разгружанію машыну, ставіць палаткі, распальваць вогнішча. На мяне паўплываў гэты чалавек вялікай мужнасці, сілы волі, самавалодання, з любоўю да справы, з ашаламляльнай энержыяй і грамадзянскай прынцыповасцю, народны дэпутат Вярхоўнага Савета СССР.

- Радзім Гаўрылавіч, нягледзячы на такі паshanotny ўзрост, Вы працягваце праға да жыцця і дзейнічаце ў шэрагу ўплывовых беларускіх арганізацый. Вы і далей займаецца пытаннямі геолагічнай наву-

грамадской кампаніі "Будзьма беларусамі".

Я з'яўляюся сябрам Малой і Вялікай Рады ГА ЗБС "Бацькаўшчына", і 5 снежня адбудзеца яе пасяджэнне. У Вялікую Раду ўваходзяць прадстаўнікі замежжа, беларусы з ЗША, Канады і Вялікабрытаніі. Перыядычна мы збіраемся і плануем нашу супольную дзейнасць.

- Вас даўно хвалюе лёс літаратурнага дома-музея Максіма Іванавіча Гарэцкага ў Малой Багацькаўцы.

- Музей быў адчынены ў 1993 годзе да 100-годдзя Максіма Гарэцкага. Пра яго адкрыццё рупіўся другі сакратар ЦК КПБ Кузьмін, які тады з'яўляўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР па Меціслайскай акрузе.

Зламаць і перанесці хату ў Меціславу нельга, яна павінна заставацца ў Малой Багацькаўцы. Раней яна належала да Рэспубліканскага музея гісторыі беларускай літаратуры ў Менску, а ў 2011 годзе яе перадалі ў валоданне Меціслайскага краязнаўчага музея, у якога не хапае сродкаў на належнае падтрыманне сядзібы. Яна не даглядаецца, не аціпляеца. Мемарыял павінен стаць там, дзе чалавек жывёт і тварыў. Сёлета ў Меціславе адзначалі 125-годдзе Максіма Гарэцкага, запрашалі на святкаванне і мяне.

- Радзім Гаўрылавіч, нягледзячы на такі паshanotny ўзрост, Вы працягваце праға да жыцця і дзейнічаце ў шэрагу ўплывовых беларускіх арганізаций. Вы і далей займаецца пытаннямі геолагічнай наву-

кі. Які зараз яе стан?

- Раней існаваў Інстытут геахімі і геофізікі як адзінай мосцнай установа ўкраіне, якая налічвала 220 супрацоўнікаў (17 дактароў і 57 кандыдатаў навук). Вельмі шкада, што на-кірунак навук аб зямлі зараз у горшым становішчы. Пасля расфарміравання Інстытута 20 чалавек маіх калег і я перайшлі праға да геолага-мінералагічных навук, акадэмік Аляксандар Кірылавіч Карабанаў. Мы з калегамі працуем і ўдзельнічаем у супольных міжнародных праектах. Нядайна аздін з тых міжнародных праектаў узделам спецыялістаў з Украіны, Польшчы, Германіі і Даніі даследваў Прыпяцкі прагін на поўдні Беларусі. Там знаходзіцца

наша самае галоўнае багацце, карысныя выкапні калійнай солі, нафты. Дзякуючы сучасным прыборам было магчыма вывучаць геолагічную будову раёна, каб мець напрамак, як шукаць карысныя выкапні. Мы шмат супрацоўнічаем з украінскімі калегамі, у іх шмат інстытутаў геолагічную профілю. Яны запрасілі нас на святкаванне 100-годдзя Украінскай Акадэміі навук.

Нядайна я ўдзельнічах адкрыцці помніка Нілу Гілевічу на Кальварыйскіх могілках. Мы быў сябрамі з Нілам Гілевічам, і я выступіў на адкрыцці яго помніка, быў рады, што прыйшла моладзь.

- Вы кожны год ладзіце Гарэцкія чытанні, ці пра-доўжэсцца яны ў будучыні?

- Так. Гарэцкія чытанні працягніцца і далей. Кожны раз адкрыцця ўсё новыя бакі творчай спадчыны Максіма Гарэцкага, робіцца цікавы парапітнік яго твораў з працамі пісьменнікаў, даецца ацэнка яго дзейнасці і яго ролі ў развіцці беларускай літаратуры, мовазнаўства, знаходзіцца новыя звесткі пра жыццё і дзейнасць братоў Гарэцкіх. (Даследаванні праводзілі Міхась Мушынскі, Віталь Скалабан, Таццяна Дасаева, Г. Запартыка).

Нядайна выйшаў з друку зборнік матэрыяляў XXVI Гарэцкіх чытанняў, якія звычайна праходзяць у Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры. б. снегня ў музеі адбудзеца презентацыя дыска ўдзеліць на ўрэзаныя

стар. 337-342 успаміны Вячкі Целеша пра Валерыя Дзевіскіх: "Мастак з беларускай душой".

Вось такія загадкі пра беларуса, народжанага ў гітлераўскім канцлагеры на тэрыторыі Польшчы. А дапамаглі яму выжыць палікі Стэфа і Богдан Завірухі. У касцёле горада Лодзі і быў ахрышчаны Валеры-Лявонты.

Я пісаў пра мастака ў газете "Літаратура і мастацтва": "З Юрмалы - у Гомель" (31 снежня 1993 г.), і "Беларусь была роднай" (10 снежня 2004

Гутарыла Эла Дзінскская,

75 гадоў з дня нараджэння Валерыя Дзевіскіх

На ўшанаванне 75-годдзя з дня нараджэння мастака Валерыя Дзевіскіх (25.11.1943 - 19.10.2001), таленавітага чалавека з трагічным лёсам, які вымушаны быў з'ехаць у 1992 г. з натхненай Рыгі ў Новую Мілчу, "мастака з беларускай душой", як сказаў пра яго Вячка Целеш, прапаную з архіва свайго некалькі здымкаў.

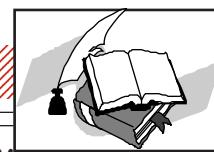

г.). А таксама ў газете "Культура": "Анёл-абаронца Валерыя Дзевіскіх..." (№ 47, 25 лістапада - 1 снежня 2000 г.). Пісалі пра яго, як пра ўдзельніка выставы "Мікола Гусоўскі і яго час" (Мінск, 1980 г.). Ён стварыў мастакія образы Ф. Скарыны, В. Дуніна-Марцінкевіча, М. Гусоўскага, М. А. Агінскага, М. Багдановіча, С. Манюшкі, В.

Цяпінскага, К. Каліноўскага... Сустрэўшыся ў юрмальскім доме творчасці (Дубулты) з Р. Бараудуліным, У. Каараткевічам, У. Калеснікам, У. Дамашчэвічам, Ф. Янкоўскім, не губляў з імі сувязі. Сябраваў з Я. Куліком. Працы В. Дзевіскіх рознай тэматыкі трапілі ў свой час у прыватныя зборы У. Арлова, А. Лойкі, А. Мальдзіса, У. Сакалоўскага, Э. Ялугіна, Я. Лецкі... Сяргей Панізін.

Здымкі Сяргея Панізініка.

З літаратурай і па-мастацку наведаў Віктар Шніп Крупаўскую сярэднюю школу

Мая малая радзіма... Мой родны кут. Заўёды пяшчотна і радасна ўзгадваю вёску (аграгарадок) Крупава, што на Лідчыне. Тут праішло маё дзяцінства, тут я скончыў Крупаўскую сярэднюю школу. Заўёды, калі я пераступаю яе парог, то хваляванням няма мяжы. Тым больш, калі сам запрашано ў яе ўтульныя сцены знакамітых асоб Беларусі, а менавітах, хто сёння стварае сучасную беларускую літаратуру, тых, чые імёны вядомы хоць зневешне ў школьнай праграме, чые кнігі змяшчаюцца на бібліятэчных паліцах. Тады тут пануе сапраўдане свята, якое нечаста бывае ў вясковых школах. Так, памятаю, у 2007 годзе тут, у школьных сценах па майінцыятыве была сустрэча з галоўным рэдактарам дзіцячага беларускага часопіса "Вясёлка" Уладзімірам Ліпскім. Памятаю тут сустрэчу з Леанідам Дранко-Майсюком і Эдуардам Акуліным. А на гэтых раз я зноў зрабіў падарунак для роднай школы. Сюды завітаў вядомы пісьменнік, галоўны рэдактар выдавецтва "Мастацкая літаратура" Віктар Шніп. Сустрэча адбылася з вучнямі і настаўнікамі ў школьнім гісторычна-краязнанічым музеі "Час. Падзеі. Людзі", дзе аснона змяшчаеца экспазіцыя пра вядомага падарожніка, вучнага Ігнацыя Дамейку, які жыў у свой час непадалёку ад Кру-

пава.

Затаяўшы дыханне вучні слухалі аповеды госця, баючыся ўпусціць цікавыя моманты з жыцця і творчасці пісьменніка. А паслушаць было што! Віктар Анатольевіч згадаў гісторыю напісання свайго першага верша, распавёў пра не забыўнае знаёмства з Вязынкай - малой радзімай Янкі Купалы, куды насяў вершы яшчэ хлапчуком з мэтай пазнаёміцца з вядомым класікам беларускай літаратуры, падзяліўся момантамі са сваіх прыгодніцкіх учынкаў, пра вучобу і працу ў выдавецтве. З задавальненнем адказаў на пытанні прысутных. І, безумоўна, зачытаў свае вершы. А найбольш актыўныя слухачы атрымалі на памяць кнігу "Пугачоўскі цырульнік" з аўтографам аўтара. Папоўніў фонды школьнага музея таксама асбонік гэтага выдання, а таксама памятны запіс у кнізе

водгукай. Напрыканцы, Віктар Анатольевіч завітаў у бібліятэку, што знаходзіцца ў будынку школы, пацікаўшыся яе кніжным фондам. Вядома, значная частка кніг выходзіць у выдавецтве "Мастацкая літаратура".

Потым госць наведаў літаратурны аддзел (дом Валяніціна Таўла) Лідскага гісторычна-мастацкага музея. Пасля адбылася яшчэ адна сустрэча - у канферэнц-зале Лідскага замка.

Трэба нагадаць, што ў 2014 годзе паважаны пісьменнік быў таксама ў Лідскім замку, а б чым узгадаў у сваім дзённікавым рамане "Заўтра была адліга". Пазней стала вядома, што пра сёлетнюю сустречу пазт таксама збіраеца занатаваць у сваіх чарговых мемуарах.

Алесь Хімун,
былы выпускнік
Крупаўской сярэдняй школы.

Году малой радзімы прысвячаецца...

З чаго пачынаецца пазт? Магчыма з адчування таго, што жыццё чалавека - гэта шчасце, вялікі дар... - менавіта такім словамі пачалася гадзіна гісторычнай памяці "І зноў пяе душа..." ў Карэліцкай раёнай бібліятэцы, прысвечаная 110 - годдю з дня нараджэння самабытнага паэта з маленькой вёсачкі Скорычы Карэліцкага раёна Алеся Мілюца. У час літаратурнай імпрэзы гучала чароўная, лірyczная музыка цымбал, чыталіся цудоўныя вершы паэта - вершы пранікнёныя

знаёмым з Алесем Мілюцем.

Таксама далі наказ маладому пакаленню, вучням якія прысутнічалі - любіць і шанаваць сваю маленькую радзіму, ведаць яе гісторыю і тых людзей, якія яе пра славіляюць.

У рамках мерапрыемства працавала кніжная выставка "Мой верш - мая споведзь", на якой прадстаўлена літаратура з бібліятэчных фондаў, і матэрыялы з фонду раённага краязнанічага музея. Ладзілася электронная презентацыя.

Наталля Казарэз,
метадыст ДУК
"Карэліцкая раённая
бібліятэка".

любоўю да сваёй Бацькаўшчыны, якая і ёсць тым ідэалам, якому павінен служыць сапраўдны пазт. Таксама гучала аўтабіографічны аповед з жыцця сялянскага хлопца, які загінуў ў 1944 годзе ва Усходній Прусії.

Свякі Мілюца, якія прыехалі з Берасця і Менска з самага ранку наведалі родную вёску знакамітага продка і агледзелі кожны куток дарагога сэрцу месца. У час мерапры-

емства натхнёныя і з вялікім жаданнем не раз вярнуцца сюды, каб адрадзіць радавое гняздо, шмат гаварылі ўспаміналі сваіх прашчуроў, усіх тых, ад каго пайшоў іх род, а таксам з вялікай цеплынай і ўдзячнасцю гаварылі пра свайго "роднага паэта", чыталі яго пісмы з фронту да стрычечнай сястры Мані, успамінали класіка беларускай літаратуры Янкі Брыля, якому пашчасціла быць

Экспарт у Германію прадпрыемствамі "Беллеспаперпрама" павялічаны на 62%

За студзень-верасень 2018 гады экспарт прадпрыемства "Беллеспаперпрама" на рынок Германіі вырас на 62% да 12,2 млн даляраў.

З агульнага аб'ёму экспартаванай прадукцыі больш за 50% займае мэблі (6,4 млн даляраў - у чатыры разы больш, чым за дзесяць месяцаў 2017 года). Другі па папулярнасці прадукт - фанера (2,8 млн). Паставляючыя таксама піламатэрыялы, драўнянае паліва, драўняныя пліты (ДСП і ДВП), папера, кардон, дзвёры, вокны, розныя драўляныя вырабы і іншая прадукцыя.

У наш час канцэрн вядзе падрыхтоўку да ўзделу беларускіх вытворцаў мэблі ў найбуйнейшай міжнароднай мэблевай выставе IMM Cologne 2019, якая адбудзеца ў нямецкім Кельне 14-20 студзеня.

Беларуская мэблі тут будзе прадстаўлена ўпершыню

на адзінным нацыянальным стэндзе. Раней шэраг прадпрыемстваў узельнічаў самастойна ў дадзенай выставе, але разрозненасць стэндаў і іх знаходжанне ў розных павільёнах не давалі належнага эффекту, адзначыла прэс-служба "Беллеспаперпрама".

Таму прынята рашэнне прадставіць на выставе адзіны брэнд якаснай і разнастайнай беларускай мэблі. Прадукцыя будзе прадстаўлена ў інтэр'еры стылізаванай беларускай хаты, дзе ёсць гасціная, спальня, кухня, пакой адпачынку.

У рамках выставы запланавана правядзенне беларуска-германскай канферэнцыі, на якой адбудзеца презентацыя беларускіх мэблевых прадпрыемстваў і іхмагчымасцяў па працы з нямецкімі замоўцамі і партнёрамі. Уздел у канферэнцыі прымуць прад-

стайдзікі шэрагу гандлёвых сектаў Германіі і буйных кампаній.

Адбудуцца перамовы з прадстайдзікамі і французскіх кампаній, якія таксама выказаюць зацікаўленасць у супрацоўніцтве з беларускімі прадпрыемствамі.

Выставка IMM Cologne штогод прымае экспанентаў з усяго свету на плошчы 280 тыс. кв. м. Па колькасці і геаграфіі ўзельнікаў з гэтай выставай могуць канкураваць толькі Парыжскі мэблевы салон (студзень, Францыя) і Міланскі мэблевы салон (красавік, Італія).

**Прэс-служба
"Беллеспаперпрама".**

"Верасень" і высокая паэзія на Лідчыне

У канцы лістапада на Лідчыне прайшлі чарговыя літаратурныя сустрэчы. Сюды завітаў пээт і бард, рэдактар літаратурнага часопіса для малады "Верасень" Эдуард Акулін і пээт-песеннік, сталы аўтар часопіса "Верасень" Леанід Дранко-Майсюк.

Першая сустрэча адбылася ў Мінойтаўскай сярэдняй школе Лідскага раёна. Гэта школа слынная тым, што першая з навучальных установ Лідчыны ўключылася ў напісанне Агульнанацыянальных дыктоўкі.

Дзіцячыя вершы і зусім сур'ёзныя песні не пакінулі абыякавымі нікога: ні вучняў, ні настаўнікаў.

Другая сустрэча праўша ў Палацы культуры Лідскага політэхнічнага ліцэя. Да слова, і гэты ліцэй у сваіх "вагавай катэгорыі" таксама першым далучыўся да Агульнанацыянальных дыктоўкі.

На сустрэчу прыйшлі шэсць груп навучэнцаў, пад 200 чалавек, а ў зале стаяла мёртвасць цішыні, на столкі ўсе былі захоплены выступамі гасцей. Толькі аплодысменты час ад часу разрывалі ту юнівісітэт. А новая песня Эдуарда Акуліна "Бела паліто", якая яшчэ не трапіла ў ніякі альбом, была сутрэта з захапленнем.

Сустрэчы ішлі пад крылом лідскіх арганізацый ТБМ.

Яраслаў Грынкевіч.

Леанід Лаурэш

двары. Так, двор заходзіўся недалёка ад речкі, якая дугой выгіналася перад ім. З "Описи имущества" маёнтка, складзенай 28 верасня 1863 г. чыноўнікам палаці дзяржаўных маё масцяў, даведаемся, што тэрмін "маёнтак" не вельмі стасуеца ў дачыненні да Лянкевічаў. Гэта больш нагадвае вялікі сялянскі двор, дзе заходзіліся жылы драўляны дом, крыты саломай, адрына для збажыны і разам канюшня, адрына для сена, хлеў для жывёлы, калодзеж. У гэтым маёнтку для патрэб гаспадаркі і яго жыхароў меліся адзін рабочы вол, адзін стары конь, карова, дзве свінні. Памешчыку належала 83,5 дзесяціны зямлі. І ўвесь гадавы прыбытак складаў 150 руб.²

Для парайнання паведамім, што ў вёсцы Струпін дзе залежныя сялянскія сем'і (згодна з Інвентарным апісаннем маёнтка Панюкі ад 15 снежня 1845 г.) мелі па два рабочыя валы, па адным кані і карове, па 5 авесак і па 4 свінні; у іх у карыстанні было 13 дзесяцін зямлі. Трэба адзначыць, што становішча гэтых дзвюх сялянскіх сем'яў у маёнтку Алойзія Лянкевіча (бацькі Аляксандра) у гэтых часах адрозніваліся ў лепшы бок у парайнанні з павіннасцямі сялян у іншых памешчыкаў. Так, яны апрацоўвалі толькі палавину памешчыцкай зямлі, выконваючы 3 мужчынскі і 3 жаночыя паншчынныя дні ў тыдзені, а на другую - маёнтак наймаў іншых работнікаў. Яны не выконвалі такіх адпрацоўчых павіннасцей, як шарваркі і згоны, не плацілі натуральных падаткаў. Рабочы дзень у Панюках пачынаўся летам з сямі гадзін - на адну гадзіну пазней, чым у іншых. Такія больш мяккія адносіны да сялян у маёнтку не моглі не паўплываць на складванне поглядаў і жыщчэвых прынцыпаў Аляксандра Лянкевіча, на яго адносіны да простых людзей.³

Абмежаваныя прыбыткі невялікага маёнтка Панюкі не дали магчымасці яму атрымаць адукцыю ва ўніверсітэце. Пасля вучобы ў прыватнай навучальнай установе Аляксандр у сямнаццатагодовым узросце паступіў у званні ўнтэр-афіцэра на ваенную службу, якой аддаў 21 год жыцця і набыў добры вайсковы досвед. У гады яго службы (з 1840 па 1861) войска фарміравалася на аснове рэкрүцкіх набораў, існавала жорсткая палачная дысцыпліна часоў праўлення цара Мікалая I (1825-1855 гг.). (Дастаткова ўспомніць апавяданне Л. Тальстога "Пасля балю".) Служба Аляксандра Лянкевіча праходзіла ў адным з старых у расійскай арміі палкоў - у Нізаўскім пяхотным. Ён быў сфарміраваны яшчэ ў 1726 г. і ўдзельнічаў у войнах Расіі з Турцыяй, Персіяй, Швецыяй, Францыяй; паказальна, што ён прымаў удзел у задушэнні ўсіх трох вызвольных паўстанняў на тэрыторыі Польшчы-Беларусі (1794, 1830-1831, 1863-1864 гадоў). У гады службы Аляксандра Лянкевіча Нізаўскі полк ўдзельнічалі у задушэнні венгерскай рэвалюцыі ў 1848 г. і ў Крымскай вайне ў 1855-56 гг. Як вопытны ў правядзенні карных апераций, полк быў накіраваны і ў Царства Польскага ў 1863 г.

(Праца газеты наст. нумары.)

Новая інфармацыя пра крыж на магіле паўстанцаў 1863 г. каля Стрэліцы і іншыя народныя мемарыялы 1863 г. на Лідчыне

Як ужо паведамлялася раней, вывучаючы машынапісныя рукапісі (больш за 400 старонак) аднаго з апошніх уладальнікаў маёнтка Ігнаткаў Карабля Лянкевіча, я натрапіў на гэтую інфармацыю: "На адлегласці 1,5 км ад Стрэліцы, у паўночна-ўсходнім накірунку (так у тэксле, рэальна - у паўночна-захаднім накірунку - Л.П.) знаходзілася адзінай ў гэтай мясцовасці шляхецкая ваколіца Станкевічы. Паміж дваром і ваколіцай меўся высокі курган з крыжам на вяршины - помнік 1863 г. Тут была супольная магіла паўстанцаў, палеглых у сутыцы з казакамі".

Пасля гэтага на месца пахавання была зладжана экспедыцыя, у якой я не прымаў удзел, і быў знайдзены той самы курган дзе пахавалі паўстанцаў. Гэта інфармацыя мела досьці шырокі распаўсюд праз незалежныя сродкі масавай інфармацыі і сацыяльныя сеткі, распаўсюді інфармацыі, частковая спрыяла тое, што наўрымліва журналісты знайшли "прывід" каля месца пахавання паўстанцаў ...

Некалькі дзён таму праз адну з сацыяльных сетак да мяне звярнуўся Іван Аркадзьевіч Давідовіч (1958 г. н.), урач-неўролаг, інтэлігентны і высокаадукаваны чалавек. Ён нарадзіўся ў вёсцы Ігнаткаўцы, і хутары яго вёскі пераходзілі ў хутары засценка Станкевічы - тая мясцовасць родная для Івана Аркадзьевіча. Ён усё жыццё цікавіўся гісторыяй, чытаў і зараз чытае шмат гісторычнай літаратуры, да таго ж многа размаўляў і размаўляе з старымі людзьмі, ды і яго бацька (1933 гн.) - сапраўдны скарбец нашай гісторыі.

Дык вось, старыя людзі, якія нарадзіліся ў Ігнаткаўцах яшчэ на пачатку XX ст. у свой час расказвалі Івану Аркадзьевічу, што сутычка паміж паўстанцамі і казакамі адбылася каля населенага пункту **Ваенполь** - мясцовай легенда нават звязвалася назыву "Ваенполь" ці "Вайнаполе" менавіта з той сутычкай. Вядома, што населенны пункт быў згэта называў ў 1784 г. не было, на карце Лідчыны яны з'явіліся пасля другой паловы XIX ст.

Цікава, што на гэтай карце маюцца два блізкія адзін да аднаго фальваркі з называй **Ваенполь** (**Вайнаполе**) - адзін каля Ігнаткаўцаў (трошкі на ўсход ад вёскі), а другі наўпрост каля Стрэліцы. У 1920-я гг. гэты, апошні, фальварак меў ужо назыву **Антопаль**. Гэта не так істотна, але сутычка паміж паўстанцамі і казакамі магла адбыцца і наўпрост каля Стрэліцы.

Фальварак Ваенполь (які каля Ігнаткаўцаў) і засценак Станкевічы ляжалі каля старожытным гасцінцам **Мыто** - Голдава - Жалудок, гэтак апісанага ў воліце Жалудоцкай парафіі 1784 г.: "(Дарога)"

Ліды да Жалудка ... ад Жалудка на карчму ў Жушице, дзе ёсьць мост на рацэ Лебядзя, з Жушицы праз Ходараўцы (вёска ясновильможнага пана Валовіча, Слонімскага маршалка), каля Беразаўца (ясновильможнага пана Шукевіча, капитана) і двор Стрэліца (ясновильможнага пана Сяклюцкага) ... адсюль трэба ехаць на Голдава (ясновильможнага пана Ваенінскага), з Голдава да Радзівонішак (ясновильможнага паноў Нарбутаў), з Радзівонішак да Мыто (ясновильможнага пана Паца)".

Калі сутычка адбылася каля Ігнаткаўцаў, ды забітых паўстанцаў па старожытным гасцінцы адvezlі да кургана, які знаходзіўся на зямлі маёнтка Стрэліца, і тут пахавалі. Калі сутычка адбылася каля Ваенполя Стрэліцкага, забітых нікуды вазіць і непатрэбна было, пахавальны курган быў зусім блізка. Сутычка, магчыма, сталася вынікам засады паўстанцаў на нейкіх тутэйшых могілках, бо тады расейцы сваіх забітых нікуды не вывозілі, а хавалі на полі бою ці недалёка, але пакуль нічога падобнага не знаходзілі.

Іван Аркадзьевіч яшчэ каля 1970 г. асабіста сам бачыў той крыж на кургане. Ён памятае, што гэты зарослы бэзэм драўляны крыж быў бачны здалёк і раней пра яго добра ведалі ўсе мясцовыя людзі. Памятае гэты крыж на кургане каля Стрэліцы і яго родная сястра Ганна Аркадзевна Фунт (1961 гн.) і, канешне ж, яго бацька.

Трэба ўлічваць, што ўладальнікам маёнтка Стрэліца ў час паўстання быў **Вінцэнт Сяклюцкі** (1793-1864). На Лідчыне ён валодаў яшчэ адным маёнткам - Гарнастайскі (каля Эйшышак). Дык вось, за падтрымку паўстанцаў царскія

ўлады наклалі сектвестр на маёнтак Гарнастайскі, але даказаць "віну" Вінцэнта Сяклюцкага так і змаглі, і таму сын Вінцэнта Сяклюцкага Уладзіслаў праз суд суд вярнуў маё масць. Сяклюцкі - калі наўпрост не прымалі ўдзел у паўстанні, дык спачувалі яму.

Іван Аркадзьевіч Давідовіч таксама расказаў, што ў 1950-х гг. з Сібіры ў засценак Станкевічы вярнуўся толькі адзін чалавек, але выжыла значна больш жыхароў гэтага старога шляхецкага асяродка - усе астатнія з Сібіры адразу ж з'ехалі ў Польшчу.

Па словах Давідовіча,

ад Стрэліцы ў той час засталіся толькі гаспадарчыя пабудовы, дарэчы, галоўны, "панскі" дом быў спалены адступаўшымі рускімі войскамі яшчэ ў 1915 г.

Далей расказаў пра вядомыя на гэтых час магілы паўстанцаў 1863 г. на гісторычнай Лідчыне.

Пра пахаванне каля вёскі Мохавічы раней неаднаразова пісалася. У 1995 г. шляхетныя людзі тут аднавілі крыж, які стаяў на магіле паўстанцаў з 1920-х гг. Як вядома, сапраўдны, народны, мемарыял з'яўляецца лепшай данінай памяці герояў (пра гэтае паха-

з забіваў бы іх". Потым той чалавек хутка расплыўся і знік у імлі". Прывіды на Лідчыне былі заўсёды ...

Пляменнік Вацлава Іваноўскага (сын малодшага брата Станіслава), прафесар Казімір Іваноўскі ўспамінаў пра падзеі 1930-х гг.: "... мы ... пайшлі са стрэльбай на паляванне ў Ванёўцы ... У Ванёўцах меўся добры кавалак мокрага лесу, у гэту пару года ён стаяў яшчэ і голы ... Пасярод лесу стаяў крыж, каля якога маліліся за паўстанцаў 1863 г. Тут казакі наскочылі на лагер інсургентаў, у лагеры меліся вазы з маёнтка Лябёдка з речамі для паўстанцаў. Следства так не ўстановіла, чые былі тыя вазы і коні - ніхто з суседзяў не выдаў Іваноўскіх (за дапамогу паўстанцам улады канфіскоўвалі маёнткі) ... На адваротным шляху, пасля палявання, размова вярнулася да крыжса памяці паўстанцаў ...".

З успамінаў Тадаса Іваноўскага даведаемся, што яго (і Вацлава Іваноўскага) дзед Станіслаў Іваноўскі "аддаў паўстанцам 1863 г. свайго вельмі добрага і таму агульнавядомага ў ваколіцах каня. Пасля задушэння паўстання рускія, каб даведацца, хто быў гаспадаром каня, вадзілі яго па ваколіцах і пыталіся ў сялян, каму ён належыць. І хоць усе ведалі, чый гэта кань, але ніхто дзеда не выдаў".

Гэты крыж стаіць недалёка ад вёскі Арицішы (на захад ад Васілішак). Мясцовыя людзі памяталі, што карнікі мемарыяла тут вешалі паўстанцаў, сутычка паміж імі адбылася трошкі на захад ад крыжа, які раз недалёка ад Лябёдкі Іваноўскіх. Лесу, як раней, каля крыжа на месцы страты (і верагодна, пахавання) паўстанцаў ўжо няма.

Раней тут стаяў прости драўляны крыж, у 2014 г. яго заменілі на сталны. Прыйглядае за крыжам Лідчанскае таварыства польскай культуры - памяць пра герояў 1863 г. жыве.

Здымак А. Колышкі.

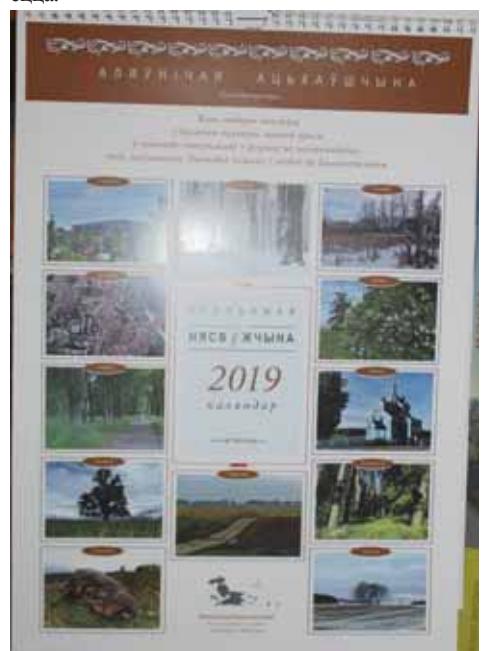

"Углядайся, мой сыне..."

Чарговы, пятнаццаты календар серыі "Маляўнічая Бацькаўшчына" презентаваны ў Нясвіжы

Калі падарожны завітае ѿ Нясвіж і спытае, як працісці, напрыклад, у палац, кожны несвіжаць, дарослы ці малы, пакажа дарогу. А калі вы захочаце даведацца, як трапіць на Міхальскую гару ці сядзібу Булгакоў, каб атрымаць сям колераў-адценняў бэзу да Тарэзы і Тамаша? Ды павітацца з дубам Якубам, пасядзець калі Зорнага каменя ў ваколіцах Лівонавічай? Памаліца ў стараўгтынм Дабравешчанскім храме ў вёсцы Кунаса, які не быў знішчаны ў гады ваяўнічага атэзму дзякуючы мясцовым жыхарам, працісці роднымі сцежкамі выйтнага беларускага школазіральніка Язэпа Шнаркевіча? Тут, згадзіцеся, вам дапаможа не кожны сустрочны. Ды што там дарогу! Далёка не кожны і чуў пра такія цікавосткі.

Тым часам гэта сапраўдны адкрыці новага нясвіжскага ўства, якія прэзентуе свежы календар на 2019 год "Невядомая Нясвіжчына", што папоўніў серыю календарных выданняў "Маляўнічая Бацькаўшчына". Выпуск "Невядомая Нясвіжчына" быццам і не прэтэндуе на гэтую ролю абазнанага сустрочнага, які і падкажа, і ўсё пакажа, аднак такім акурат і з'яўляецца.

Апроч маляўнічых фатографій і "коладзей" на штотысяц, падаецца кароткае краязнаўчае эсэ і падрабязныя звесткі-каардынаты, як даехаць да той або іншай мясціны. Падказкі вельмі дарэчныя, пазначаючы усе бакі свету "невядомай Нясвіжчыны". Скажам, дуб Якуб - гэта поўдзень, а кунасаўская святыня - вам на паўночны край раёна. А яшчэ - куды можна даехаць роварамі ці аўто, а куды, калі тое бліжэй, - дайсці пешшу.

Гэта пятнаццаты календар серыі. А пачыналася яна ў 2000 годзе з календара акурат нясвіжскай тэматыкі "Нясвіж. Водна-паркавы краявід". Заснавальнік Валер Дранчук прыгадвае:

- Гэта быў самы вялікі ў памерах календар, дзесяць 85x65. У Менску яго было не знайсці. Спонсар, які валодаў накладам, не мог адбіцца ад замоваў. А прэзентацыя зладзілі ў Нясвіжы, тэматыка абавязавала. І дванаццаць асобнікаў пакінулі туц на продаж.

Сёння має пяты календар з прысвечаных Нясвіжчыне. Былі таксама алоўкавая спадчына Міхала Сеўрука (2003), "мясцовых" жывапіс Яўгена Ждана "Зямля маіх сноў" (2015), а летась дванаццаць старонак былі аддадзены жывапісным "Ідэліям" амаль забытага самадзейнага мастака з Малева Хведара Вініцкага.

Аб'екты з календара: Кунаская царква і камень каля Лівонавічай

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрасі Бабіч, Юлія Бажок,
Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар
Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік,
Павел Сцяцко, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://nslowa.by/> <http://naszaslowa.by/>
<http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/>
<http://tbm-mova.by/> <http://belkiosk.by/>

Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб регістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by

*Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.*

Газета надрукавана ў Лідской друкарні.

231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 3.12.2018 г. у 17.00. Замова № 3290.

Аб'ём 2 друкаваныя аркүшы. Наклад 1500 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,37 руб., 3 мес.- 7,11 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.

Падчас прэзентацыі ў Нясвіжы

Хвір, паэты Нясвіжчыны Алена Шаблоўская, Зоя Кулік, дочкі паэта Івана Гурбана Людміла Асоева і Ларыса Ратомская, былая жыхарка Нясвіжа Валянціна Холадава, захавальнік гісторыі роднага краю Аляксандар Сідаровіч, краязнаўца, стваральнік музея лёну на Стайдубоўшчыне Іван Дзяўжойна, галоўны рэдактар газеты "Наша слова" Станіслаў Суднік, супрацоўнік кампаніі "Адкрыты канктакт" Валянцін Гладкі, сталыя ўдзельнікі і шчырьбы спонсары календарнай талакі Пётр Кулік, Ала Шчукі, Міхась Асміковіч, Аляксей Сачко, а таксама Адам Скачко, Аляксандра Чурак, Уладзімір Плакса - людзі, якія нядаўна далучыліся да выдавецкай талакі. Нясвіжац Ігар Шаблоўскі сказаў, што календар проста дадае добра га настрою, а настаўніца са шматгадовым стажам і, дарэчы, маці галоўнага спонсара свята, Алена Харлеман, Ніла Яўгенаўна Бруй, узгадала слова Юліуса Фучыкі, ягоны запавет, каб у гісторыі не было невядомых людзей - кожны з іх меў сваё прозвішча, сваё імя, сваё аблічча... Ніла Яўгенаўна падзялявала духоўным фундатарам календара за тое, што яны робяць усё, каб знакамітыя людзі Бацькаўшчыны не засталіся невядомымі, каб з нашай памяці не сціраліся адметныя падзеі, каб мясціны, што знікаюць з твару зямлі, адраджаліся ці пакідалі след.

На апошнія старонцы календара змешчаны імёны ўдзельнікаў, якія зрабілі першы ўнёскі. Сярод іх пераважна жыхары Нясвіжчыны, Стайдубоўскага раёна, але да справы адраджэння малой радзімы паспелі далучыцца і Вікторыя Жукевіч з Польшчы, і Алена Харлеман з Германіі. Ім, адарванымі ад роднай зямлі, кожная слова на роднай мове, кожная выява нясвіжскіх краявідаў грэе душу.

Цікава, што календар можна скарыстаць не толькі ў 2019 годзе, але і ў 2030, 2041, 2058, 2069-м...

"Цудоўны стымул жыць доўга!" - падказываюць нам выдаўцы.

"Цудоўны стымул набыць календар і стаць ўдзельнікам народнага праекта па захаванні гісторыі Нясвіжчыны" - гэта ўжо раю Вам і як уладальніца календара. Сведчу: ён дарыць не толькі добры настрой, але і веды, на дзею, памяць, запрашае ў новае падарожжа кожнага, хто не абыякавы да ўсяго роднага.

Гартуючы календар, міжволні прыгадваеш слова Ніла Глэвіча:

*Углядайся, мой сыне, пльнай углядайся
У святыя абрэсы бацькоўскай зямлі,
На чужыя спакусы душой не паддаіся,
Каб нашчадкі мяне за свой лёс не клялі.*

**Валянціна Шчарбакова,
Нясвіж.**